

Toimittanut Ville Hänninen

SUOMEN SARJAKUVASEURA perustettiin 23. marraskuuta Amos Andersonin taidemu- seolla. Ensimmäinen suomalainen sar- jakuvakirja, Ilmari Vainion Professori Itikaisen tutkimusretki, julkaistiin vuoden 1911 lopussa. Albumista ilmestyi äsket- täin uusintapainos.

Nämä tosiasiat mielessään pitäen kokoontui suomalainen sarjakuvaväki 21. marraskuuta Ravintola Lasipalatsissa järjestetyille juhlaillallisille.

45 kutsuvieraan joukossa oli Puupää- hatun saajia, sarjakuvaneuvoksia, sarja- kuvaseuran hallituksen jäseniä, entisiä puheenjohtajia sekä Sarjakuvantekijät ry:n jäseniä. Myös suomalaisen sarja- kuvan kanssa aktiivisesti toimineiden tahojen kuten Opetusministeriön ja kus- tantajien edustajia oli läsnä.

Lasipalatsin keittiömestari oli suunni- tellut kolmen ruokalajin menun juhlan aiheen mukaisesti, Itikaisen henkeen. Albumin sivulla 24 nenäkorulla ja lan- nevaatteella itsensä kaunistanut alkuasu- kas pohtii Itikaisen ollessa köytettynä palmuun: "Laittaisiko siitä nyt lihalientä vaiko pihviä?" Niinpä pääruokana oli haudutettua häränfileepihviä ja lihali- entä lisukkeineen.

Puheenvuoron tilaisuudessa käytti- vät Sarjakuvantekijöiden puheenjohtaja

Juhani Tolvanen, sarjakuvaseuran ensim- mäinen puheenjohtaja Jukka Rislakki, sarjakuvatoimittaja Heikki Jokinen, Tai- teen keskustoimikunnan sihteeri Esa Rantanen ja sarjakuvantekijä Ville Tietä- väinen.

RUMBAN syksyinen lehti uudistus ei sujunut kailkilta osin tyylikkäästi. Lehden johto- porras päätti lopettaa kaksi sarjakuvaa, Pauli Kallion ja Ville Pirisen Ornette Birks Makkosen sekä Kallion ja Kati Kovácsin Onnen lahjat. Koska Kallio on tehnyt leh- teen sarjakuvia säännöllisesti vuosikaudet, olisi kaiketi vähintäänkin kohtuullista, että potkuista edes kerrottaisiin etukäteen.

"Huomasin sarjakuvieni loppumisen lehdestä! Minulle ei oltu kerrottu etu- käteen mitään", harmitteli se maantun- nut Kallio. Rumba ei ole myöskään tätä kirjoittaessa maksanut Kalliolle, Piriselle tai Kovácsille kahdesta julkaisematta jää- neestä sarjasta.

Rumban päätoimittaja Mikko Aalto- nen harmittelee yhteistyön päättymistä, onhan Ornette Birks Makkonen hänen mukaansa "maailman paras rock-sarja- kuva".

Aaltosen mielestä jupakassa oli kyse informaatiokatkoksesta. Päätös tehtiin, mutta siitä ei ilmeisesti muistettu mainita mitään itse tekijöille. Aaltonen ei suostu täsmentämään, kenen laiminlyönnistä on kyse.

"Kyse on viime kädessä tietynlaisesta uudistumisesta. Pauli on tehnyt loistavan pioneerityön. Epäilenpä jopa, että Rumba on toiminut välineenä, joka on auttanut häntä nousemaan nykyiseen asemaansa. Nyt on ehkä kuitenkin aika antaa tilaa uusille tekijöille. Sarjakuva ei siis missään nimessä ole katoamassa Rumban sivuilta", vannoo Aaltonen.

Uusiutuminen on kuitenkin eri asia kuin käytöstapojen noudattaminen. Suul-

linen sopimus on yhtä pitävä kuin kirjal- linenkin – ja tässä tapauksessa todisteita jatkuvasta työsuhteesta löytyy jokaisesta Rumban numerosta.

LINNAN JUHLISSA oli tänä vuonna taval- lista laajempi sarjakuvacuustus. Paikalle oli kutsuttu Jorma "Jope" Pitkänen, Jussi "Juba" Tuomola ja Kemin sarja- kuvapäivien nokkamies Heikki Porkola. Aikaisemmin kemuihin on kutsuttu sarja- kuvallisten ansioiden vuoksi vain Tarmo Koivisto.

MUOTOILUTOIMIKUNTA on jälleen myön- tänyt taideteollisuuden taiteilija-apura- hat. Sarjakuvantekijöistä apurahan saivat Katja Tukiainen (yksivuotinen) ja Bo Haglund (yksivuotinen). Molemmat ovat ansioituneet sarjakuvan lisäksi muiden kuvataiteiden saralla.

SUOMEN KULTTUURIRAHASTON Pirkanmaan rahasto on myöntänyt Kristian Huitu- lalle 8 000 euroa sarjakuvamaanin käsikirjoittamiseen ja toteutukseen sekä sarjakuvadramaturgian tutkimukseen. Huitula muistetaan parhaiten kahdesta, varsin paljon huomiota herättäneestä Kalevala-sarjakuva-albumistaan.

HANNU LUKKARINEN piirtää parhaillaan sarjakuvaversiota Arto Paasilinnan romaanista Lentävä kirvesmiehe. Albu- min on määrä ilmestyä vuoden 2002 tai 2003 aikana. Lukkarinen on tehnyt aikaisemminkin kirjallisuussovituksia. Likeltä ilmestyi viime vuosikymme- nellä kaksi hänen piirtämänsä, Andrew Vachssin Alamaailma-jännäreihin perus- tuvaa sarjakuva-albumia, Pummi ja Rak- kauden tunneli.

TELEVISION ITSE VALTIAAT -animaatiosta on tekeillä sarjakuvaversio, joka saanee ensikasteensa Iita-Sanomien kuukau- den kotimaisena sarjakuvana alkuvuo- desta. Vitsien taustalta löytyvät samat tekijät kuin itse animaatiostakin, mutta piirrostyö ja sarjakuvallinen sovitus ovat Wallun käsialaa.

SUOMALAISEN SARJAKUVAN suurkatsel- mus, BD@fi-näyttely on jatkanut kier- rostaan meillä ja maailmalla. Näyttely ehti vuoden 2001 aikana vierailla Pariisissa, Caenissa, Berliinissä, Ant- werpenissä, Kemissä ja Turussa. Parii- sin Suomi-instituutissa näyttely rikkoi tähänastiset kävijäennätykset. Marras- kuussa oli vuorossa Tukholman sarja- kuvakirjasto Serieteket. Näyttelyä säilytetään Tukholmassa ensi vuoden kirjames- sujen varten, jolloin suomalainen sarjakuva esitellään Göteborgin kirja- messujen yleisölle.

Tukholmassa oli samaan aikaan myös Petteri Tikkasen näyttely, Aguéli galleri- assa. Esillä oli Kanerva-sarjakuvia sekä enimmältä osin De Moçambique Porta- gem Normal -albumissa julkaistuja matka- piirroksia.

Seuraavaksi Ruotsiin suuntaa Aseman porukka, Aseman (Tuisku Honkanen, Ville Ranta, Mika Lietzen, Kari Sihvonen, Anna af Hällström) sarjakuvanäyttely on Serieteketissä maaliskuussa.

TAMPEREEN TAIDEMUSEO järjestää kesällä Tove Janssonin muistonäyttely. Näytte- lyssä (15.6.-29.9.) on esillä Janssonin kirja- ja pilakuvia, kuvituksia ja sarjakuviaan. Näyttely yhteydessä ilmestyy taidemu- seon kustantama Tove Jansson -aiheinen kirja.

JASSO-KISSALLE tuli syksyllä täyteen 10 vuotta. Sen kunniaksi Galleria Jangvassa ja Semifinalissa järjestettiin 24.10-11.11. Jasso-festivaalit. Jangvassa oli Jasso-näyt- tely, jonka vetonauloina olivat muun muassa Jasso-aiheiset käsityöt, maala- ukset ja animaatio. Semifinalissa puo- lestaan järjestettiin JassoDisco. Alati energinen Jasso ja puhuva häntänsä olivat esillä myös Luccan sarjakuva- ja pelife- stivaaleilla 27.10-4.11. sekä Tukholman Serieteketissä olleessa Bd@fi-näyttelyssä. Keväällä Jasso lähtee Suomen-kiertueelle; näyttely käy Juvalla, Oulussa, Tampe- rellä, Kouvolassa, Turussa ja lopuksi Lahdessa, jossa tempaistään seuraavat Jasso-festivaalit. Lisäksi Tammelta ilmes- tyi nelivärinen ja kovakantinen Jasso pur- kissa -albumi (maaliskuu) ja Arktiselta banaanilta huhtikuussa Jasso, lemme- kissa -sarjakuvapokkari (huhtikuu).

MATTI HAGELBERGIN Holmenkollen on ilmestynyt ruotsiksi. Albumi on Optima- lin kustantama ja kovakantinen. Optimal aikoo julkaista myös Kati Kovácsin Pah- vilapsen vuoden 2002 aikana.

KATJA TUKIAISTA on puolestaan julkaissut uusi New Suit -kustantamo. Aikaisemmin

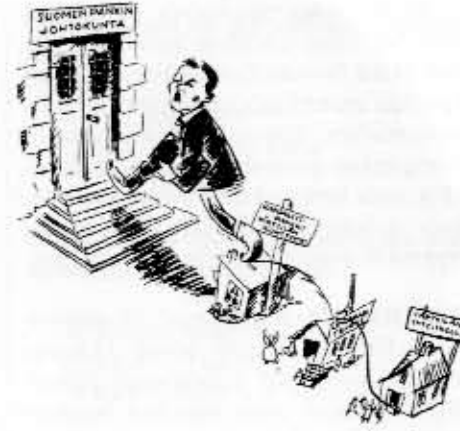
muun muassa DC:n Vertigolle työskennel- lyt Jim Higgins on haalinut kustantamon ensimmäiseen julkaisuun, New Thing -antologiaan piirtäjiksi muun muassa Nick Berdozzin, Pauline Martinin ja Tuki- aisen. Tukiaisen tarina "For Mumme" on julkaistu aikaisemmin aikaisemmin sveit- siläisessä albumissa nimeltä Letter To A Dead Friend.

ILOUTISIA FRANK MILLERIN ystäville! Egmont julkaisee toukokuussa jatko-osan hänen klassiseen Dark Knight Returns -albumiinsa. Myös Dark Knight Strikes Again on Millerin tekemä.

JOENSUUN SARJAKUVASEURA jatkaa aktii- vista albumitoimintaansa. Tuorein, paikallisuuteen purutuva albumi Kareli- kummaa esittää Pohjois-Karjalan sellai- sena kuin emme sitä välttämättä haluaisi nähdä. Jokke Saharisen, Kimo Niirasen ja Ykä Pihlajamäen toimittamassa albu- missa on 23 eri tekijää. Mukana on myös yhdeksän värisivua. Johdannon on laati- nut Joensuun yliopiston perintetutki- muksen professori Seppo Knuutila.

MURREALBUMIT, OSA 471: Aku Ankka puhuu tänä syksynä Tampereen mur- retta albumissa Kyä fiksut pärjää, ja Aste- rix puolestaan haastaa Rauman murretta albumissa Asterixim boikkane mukul (Asterixin poika). Seuraavaksi ankat seik- kailevat Oulun murteella.

SUOMALAISIA PILAPIIRROKSIA ja niiden tekijöitä tunnetaan luvattoman heikosti. Kari Suomalaisesta aikomaan väitellyt Marja Ylönen päätti tarttua ongelmaan. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran jul- kaisema kirja Pilahistoria – Suomi poliittisissa pilapiirroksissa 1880-luvulta 2000-luvulle kertoo paitsi pilapiirtäjistä myös heidän kuvaamastaan Suomesta. Ylönen tutkailee Suomen historian kes- keisiä tapahtumia pilapiirrosten kautta: miten esimerkiksi venäläistämiskausia, vuoden 1918 sisällissotaa tai Lapuan lii- kettä on kuvattu? Koska Ylönen ei ole

"Heikkoa" -Kimo Niirasi, että olen maailman paras!"

pyrkinyt kirjoittamaan seikkaperäistä suo- malaisen pilapiirroksen historiaa, jäävät monet pilapiirroksiakin tehneet suoma- laisen sarjakuvan mahtihahmot vähälle huomiolle. Ola Fogelbergissä, Tove Jans- sonissa ja kumppaneissa riittäisi ammen- nettavaa useammalle tutkijalle.

SARJAKUVAPIIRTÄJÄNÄ harmillisen aliar- vostettu Tapani Rytöhönka on tehnyt hyppäyksen kirjallisuuden puolelle. Pet- tämällämällä maulla nimetty pienkus- tantamo Nastamuumio julkaisi äskettäin Rytöhönkan pienen romaanin Jo aamulla sataa. 60-sivuinen teos on taatua Rytö- honkaa, makaaberia jos jokin: "Siinä oli ero kuolleiden ja elävien luurankojen välillä; virtsaaminen."

TEATTERIMAAILMAA sivuavista absurdeista Bertil Gata -tarinoistaan sarjakuvapii- reissä tunnetulta Bo Haglundilta on ilmestynyt Kauko-kirja. Kustantaja on pikkuruinen Ai-ai yhteistyössä Yleis- radion kanssa. Kirjaan on koottu 46 kappaletta Haglundin kulttuuriohjelma Valopilkkuaan tekemiä pilakuvia vuosilta 1999-2001.

TÄMÄN HETKEN sarjakuva-antologioista tasalaatuisin ja visuaalisesti palkitsevin lienee Drawn & Quarterly -kustantamon vuosialbumi. Drawn & Quarterly, vol. 4 on jälleen tasalaatuinen katsaus sarja- kuvan nykyhetken ja menneisyyteen, kohokohtinaan Bocquet ja Fromentha- lin käsikirjoittama ja Stanislasin piir- tämä Hergé-sarjakuvaelämäkertä sekä nippu Harry Mayerovitchin upeita sota- julisteita.

"TRAKTAATTISARJAKUVIEN DISNEY", Jack T. Chick on suosittu aihe. Pari vuotta sitten muun muassa Daniel Clowesia ja Chris Warea ansiokkaasti käsitellyt Imp-lichti perkas Chickin tuotantoa ja kyseenalaista merkitystä. Nyt on ilmesty- nyt astatetta kepoisemman oloinen kirja The World of Chick.

Myös muita tietokirjoja on ehtinyt ilmestyä sitten edellisen numeron: The Best of the Fawcett Companion käsittelee klassista amerikkalaista sarjakuvalehtikustantamoa. Kimota!: The Miracleman Companion puolestaan on haastattelukirja, joka kertoo Alan Mooren Miracleman-sarjakuvan vaiheista. Kirjassa on ennenjulkaisematon Miracleman-tarina.

CHRIS WARELTA on tullut uusi, 15. numero Acme Novelty Library -lehtea – jos nyt lehdestä voi tässä tapauksessa puhua. Waren oli alun perin tarkoitus lopettaa Acme edelliseen numeroon, mutta nähtävästi hän on käsittänyt, että hyvää "brandiä" ei kannata tuhota. Waren melkoisesti huomiota saanut Jimmy Corrigan – Smartest Kid on Earth -albumi muuten voitti loppusyksystä The Guardian -lehden vuoden parhaan esikoiskirjan palkinnon.

JOS EI OSAA RANSKAA, Enki Bilalin varhaistuotantoa on hankala löytää. Humanoids Publishingin julkaisema Ship of Stone paikkaa vähän puutosoireita. Pierre Christinin käsikirjoittama ja Bilalin piirtämä, pohjavireeltään varsin marxilainen tarina on kaukana herrojen myöhemmästä tasosta, mutta kannattaa hankkia kuriositeettina, mikäli kaksikon tekemiset kiinnostavat. Tarina on julkaistu aikaisemmin englanniksi Heavy Metal -lehdessä.

ENGLANTILAINEN BORDERLINE on uusi ilmainen nettilehti, joka keskittyy pääasiassa angloamerikkalaiseen valtavirtasarjakuvaan. Ensimmäinen numero ilmestyi elokuussa, täkynään Bryan Talbotin haastattelu. Borderline olisi tarkoitus ilmestyä kerran kuussa osoitteessa borderline.mediahall.co.uk

KYMMENEN MARKKAA sarjakuva-albumista? Kyllä vain, Ranskassa. Ranskalainen kustantamo Librio julkaisi kesällä kymmenen frangin hintaisiin kirjoihin erikoistuneessa J'ai Lu -pokkarisarjassaan Jacques Tardin Adele ja hirviö -albumin. Librio Benoit Cousin suunnittelee julkaisevansa lähitulevaisuudessa muitakin albumeita.

MUUTAMA VUOSI SITTEEN kuin tyhjästä ilmestyi slovenialainen Stripburek-antologia, jossa esiteltiin Itä-Euroopan nousevia sarjakuvataiteilijoita. Samaa tunkimätöntä lähetystyötä on tehnyt myös saman porukan julkaisema epätasainen mutta aina kiinnostava Stripburger-lehti. Nyt on ilmestynyt toinen jättimäinen antologia-albumi. Stripburek – Comics from the Other Europe pitää sisällään kaikkiaan 60 itä-eurooppalaisen sarjakuvapiirtäjän

tarinoita. Tunnetuimmasta päästä lienevät Aleksandar Zograf, Tomaz Lavric ja Danijel Zecelj.

KUOLLEITA

Keväällä sarjakuvaneuvoksen arvonimellä palkittu **Erkki Salonen** menehtyi sairaskohtaukseen kotonaan 15. marraskuuta. Vuonna 1920 syntynyt Salonen oli yksi toisen maailmansodan jälkeisiä merkittäviä kulttuurivaikuttajia. Myös hänen vaikutuksensa Suomen sarjakuvaelämään on suuri.

Sarjakuvapiirtäjänä Salonen muistetaan etupäässä Kalle Viksari -albumeihin tehdyistä tarinoista, mutta ensimmäisen julkaistun tarinansa nimeltään Afrikan-matkani hän teki jo 12-vuotiaana. Toisen maailmansodan aikaan hän toimi kansanhuoltoministeriön sarjakuvapiirtäjänä. Myöhemmin Salonen kirjoitti artikkeleja sarjakuvista useisiin eri paikkoihin – siis jo 1950-luvulla, jolloin koko ilmaisumuotoa lähinnä halveksittiin, jos siitä kirjoitettiin lainkaan.

Myöhemmin Salonen oli muun muassa pystyttämässä Suomen sarjakuvaseuraa sen perustavassa kokouksessa sekä puuhaamassa Iloisten kuvien piirtäjien päiviä vuosina 1973 ja 1974.

Sarjakuvat olivat osa Salosen elämää viimeiseen asti. Kuollessaan hänellä oli yllään Ressu-solmio.

Viime Sarjainfossa uutisoitiin EC-piirtäjä George Evansin kuolema. Nyt oli toisen EC-taiturin, **Johnny Craigin** vuoro. Vuonna 1926 syntynyt Craig kuoli 13. syyskuuta. Craig piirsi EC-kustantamolle 1950-luvun alussa niin kauhu-, rikos- kuin jännityssarjakuvia laidasta laitaan. Vuosina 1953-55 Craig oli Vault of Horror - ja Extra!-lehtien toimittaja ja pääkäsikirjoittaja. Craigin sarjakuvat herättivät huomiota myös normaalin lukijakunnan ulkopuolella: Frederic Wertham käytti kiivasta keskustelua herättäneessä, lopulta Comics Code -järjestelmään johtaneessa The Seduction of the Innocent -kirjassaan Craigin tekemää kantta (Crime Suspense Stories 20, lähikuva hirtetystä) esimerkkinä sarjakuvien liiallisesta väkivaltaisuudesta. Crime Suspense Stories 22:n kannessa ollut verinen kirves ja katkaistu pää lisäsivät löylyä: kustantaja William Gaines joutui puolustelemaan piirtäjänsä Tennessee senaattoria Estes Kefauveria vastaan oikeudessa vuonna 1954. Craig jätti sarjakuvat 1950-luvulla ja siirtyi mainosalalle. Hän piirsi sen jälkeenkin satunnaisesti sarjakuvia, muun muassa 1970-luvulla Warren-kustantamon Creepy- ja Eerie-lehdille salanimellä Jay Taycee.

— Tulkaa sisään, minä pidän enemmän kamarimusiikista.

Pikku Rikun ja Lentosotamies Pommin piirtäjä **Torsten Bjarre** on kuollut. Vuonna 1915 syntynyt Bjarre muistetaan lämmihenkisistä huumorisarjakuvistaan, jotka toivat amerikkalaisen piirrostyylin ruotsalaiseen sarjakuvaan. Meillä parhaiten muistetaan Pikku Riku (Lilla Fridolf), jota Bjarre teki vuosina 1956-1976.

Puolalaisyntyinen julistetaiteilija ja animaatio-ohjaaja **Jan Lenica** kuoli kotikaupungissaan Berliinissä 5. lokakuuta. 1928 Poznanissa syntynyt Lenica aloitti uransa Varsovassa kuvittajana ja animaation tekijänä 1950-luvulla. Ensimmäiset lyhytanimatiionsa hän teki Puolassa 1957-58 yhdessä Walerian Borowczykin kanssa. Ne olivat tekniikaltaan ja sisällöltään uutta luovia, surrealistisia ja kokeellisia.

Myöhemmin Lenica työskenteli Yhdysvalloissa ja Saksan liittotasavallassa ja teki elokuvia mm. Eugene Ionescon teksteihin. Hänen tunnetuimpiin elokuviinsa kuuluu Alfred Jarryn näytelmään perustuva pitkä animaatio Ubu et la grande gidouille (1979). Siinä Lenican hahmoja venyttävä, Yves Tanguyn mieleen tuova groteski kuva on näyttävimmillään.

Elokuviissaan Lenica yhdisti surrealistisen tyylin vahvoilla ääriäviivoilla tyyliin hahmoihin ja loi tragikoomisen mielen maiseman, jossa yksilö on usein vaarassa sortua yhteiskunnan paineen alle. Pessimismää pehmensi satiiri.

Tampereen elokuvajuhlat esitti 1988 Lenican animaatioiden retrospektiivin ja samassa yhteydessä Tampereen nykytaiteen museo järjesti hänen julistenäyttelynsä.

Heikki Jokinen